

Sygn. akt III AUa 974/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2013 r. w Szczecinie

sprawy B. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zawieszenie emerytury

na skutek skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 września 2012r. w sprawie III AUa 382/12 oraz poprzedzającym go wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 marca 2012 r. sygn. akt VI U 2005/11

oddala skargę.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską
--

Sygn. akt III AUa 974/12

UZASADNIENIE

B. J. wniosła w dniu 17.12.2012 roku skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20.09.2012 roku w sprawie III AUa 382/12 i poprzedzającym go wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13.03.2012 roku

w sprawie o sygn. akt VI U 2005/11 oddającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 12.10.2011 roku wstrzymującej wypłatę emerytury z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia.

Ubezpieczona wskazując za podstawę skargi przepis art. 401¹ k.p.c. podniosła, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., w sprawie o sygn. K 2/12, uznał za niezgodny z Konstytucją RP art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726)

w zw. z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227, ze zmianami) - zwaną dalej ustawą emerytalną - stanowiące o obowiązku wstrzymania wypłaty emerytury, gdy osoba uprawniona kontynuuje zatrudnienie, bez poprzedniego rozwiązania stosunku pracy.

Wskazując na powyższe, ubezpieczona wniosła o uchylenie wyroków sądów obu instancji i uwzględnienie jej odwołania poprzez orzeczenie o wypłacie zaległego świadczenia emerytalnego za okres od miesiąca wstrzymania, tj. od 1.10.2011r., do dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. do 22.11.2012r. , wraz z odsetkami (na rozprawie cofnęła roszczenie o odsetki).

Organ rentowy nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Apelacyjny ustalił, co następuje.

W dniu 24 lutego 2004 r. B. J. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o przyznanie prawa do emerytury i nabyła prawo do emerytury, począwszy od dnia 1 lutego 2004r. (k. 26 akt emerytalnych). Decyzją z dnia 17 marca 2004 r. organ rentowy przyznał świadczenie emerytalne i zarazem, zawiesił jego wypłatę z uwagi na nierozwiązanie stosunku pracy. Następnie, wskutek wniosku ubezpieczonej, decyzją z dnia 10 lipca 2009r. organ rentowy wznowił wypłatę emerytury. Ubezpieczona była nieprzerwanie zatrudniona i decyzją z dnia 12.10.2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie wstrzymał wypłatę świadczenia, z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

Ubezpieczona zaskarżyła powyższą decyzję i Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu sprawy w oparciu o treść przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, dodanego art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 Nr 257, poz. 1726), wyrokiem z dnia 13.03.2012r. oddalił odwołanie. Ubezpieczona wniosła apelację od tego orzeczenia, Sąd Apelacyjny w Szczecinie, podzielił ustalenia faktyczne i rozważania prawne sądu pierwszej instancji, i wyrokiem z dnia 20.09.2012 roku oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Skarga ubezpieczonej o wznowienie postępowania w obu instancjach nie zasługiwała na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie podstawę wznowienia stanowił przepis art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Ubezpieczona powołała się przy tym na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, w którym Trybunał uznał za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726, z 2011r., Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Analizując akta sprawy zasadniczej należało dojść do wniosku, że zarówno Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny, przyjmowały za podstawę swoich orzeczeń przepis art. 103a ustawy emerytalnej. Trybunał Konstytucyjny, badający przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy

o finansach publicznych, powiązał go właśnie z art. 103a ustawy emerytalnej, wywodząc że przepisy te nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Taka interpretacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego została potwierdzona w jego pisemnym uzasadnieniu dotyczącym skutków wyroku, gdzie w sposób jednoznaczny stwierdzono, że „obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.”, a zatem po uchyleniu cytowanego wyżej art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, a przed wejściem w życie art. 103a tej ustawy, dodanego powołaną wcześniej ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Z uzasadnienia wskazanego wyroku wynika, że niekonstytucyjność kwestionowanej regulacji dotyczy wąskiego kręgu osób, a mianowicie tylko tych emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, kiedy nie istniała jeszcze konieczność rozwiązania stosunku pracy. Zarazem nie została orzeczona niekonstytucyjność kwestionowanych przepisów

w odniesieniu do pozostałych emerytów, tj. m.in. tych, którzy nabyli prawo do emerytury, ale dla jego realizacji (wypłaty) musieli już wówczas rozwiązać istniejący stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. Zasadniczy problem dotyczył w tym przypadku bowiem konstytucyjności przepisu intertemporalnego art. 28 ustawy o finansach publicznych, odczytywanego w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, w zakresie możliwości rozciągnięcia na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. regulacji zawartej w art. 103a ustawy emerytalnej na osoby, które nabyły prawo do emerytury przed jego wejściem w życie. Trybunał podkreślał m.in., że zawieszenie w ujęciu art. 103a ustawy emerytalnej oznacza niemożliwość realizacji już nabytego ex lege prawa do świadczenia emerytalnego (w istocie dochodzi więc do odroczenia jego wypłaty), natomiast zawieszenie na podstawie art. 104 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oznacza wstrzymanie wypłaty już zrealizowanego świadczenia (zob. I. Jędrasik-Jankowska, Nierozwiązanie stosunku pracy jako przyczyna zawieszenia prawa do emerytury, „Praca i Zabezpieczenie Społeczne”

nr 9/2011, s. 22 i n.). Wobec tego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ustawodawca posługuje się pojęciem zawieszenia prawa zarówno do określenia sytuacji, w której ryzyko jeszcze nie zaszło (nie został rozwiązany stosunek pracy), jak i do sytuacji, w której ryzyko zaszło (stosunek pracy został rozwiązany), ale nastąpił powrót na rynek pracy (czyli doszło

do zawieszenia trwania ryzyka). W pierwszej sytuacji zostaje zawieszona realizacja nabytego ex lege prawa z powodu niezajścia ryzyka, a w drugiej - w wyniku stosowania reguł zbiegu emerytury i dodatkowego zarobku. Tym samym art. 103a ustawy emerytalnej powinien być traktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku, lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego. W uzasadnieniu wyroku Trybunału zaakcentowano, że ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy emerytalnej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy emerytalnej ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona). Art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku i stażu ubezpieczeniowego. Ten stan prawny obowiązywał do 31 grudnia 2010 r. Od dnia 1 stycznia 2011 r. obowiązuje natomiast przepis art. 103a, dodany do ustawy emerytalnej na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę

z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższych rozważań wynika zatem, że art. 103a ustawy emerytalnej nie jest przepisem ustalającym zasady łączenia prawa do emerytury z zarobkiem, ale uniemożliwiający realizację tego prawa do czasu rozwiązania stosunku pracy, konstruuje treść ryzyka emerytalnego jako prawo do odejścia z rynku pracy i uzyskania świadczenia emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia. W sprawie rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny problem dotyczył oceny, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej

z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej - przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego - na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. prawo do emerytury tych osób ulega zawieszeniu, począwszy od 1 października 2011 r., jeżeli nie rozwiążą stosunku pracy do 30 września 2011 r. Takie działanie ustawodawcy, polegające na odstąpieniu od wcześniej przyjętej polityki, wobec osób, które nabyły prawo do emerytury pod rządami przepisów obowiązujących od 2009 r., zdaniem Trybunału Konstytucyjnego godzi w zasadę zaufania do państwa i prawa, a tym samym narusza bezpieczeństwo prawne obywateli. Trybunał stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku (oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego), musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r. Akcentowano przy tym, że decyzja o przejściu na emeryturę jest podejmowana przez ubezpieczonego raz na całe życie. Znając warunki, jakie będzie musiał spełnić, aby zrealizować nabyte prawo – w tym wypadku rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – ma on szansę się do nich przygotować. Może zatem odpowiednio ułożyć stosunki ze swoim dotychczasowym pracodawcą, ewentualnie poszukać pracodawcy, który zgodzi się rozwiązać z nim stosunek pracy, po czym ponownie go nawiązać. Osoby, które przeszły na emeryturę w latach 2009-2010 bez konieczności rozwiązywania stosunków pracy, w związku z decyzją ustawodawcy o objęciu ich tym obowiązkiem, nie miały takiej możliwości.

Należy podkreślić, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dotyczyło osób, które nabyły prawo do emerytury w stanie prawnym, kiedy obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, zgodnie z którym zawieszano wypłatę świadczenia z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Niekonstytucyjność dotyczy tylko osób, które nabywało prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego, a co do których wskutek wprowadzenia przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, obowiązującego od dnia 1.01.2011 r., zawieszano wypłatę świadczenia. Wyrok Trybunału nie obejmuje zatem sytuacji prawnej ubezpieczonej, która nabyła prawo do emerytury od lutego 2004 r., a więc jeszcze przed dniem 1 stycznia 2011 r., ale w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, wykluczającej ją z kręgu osób, które nabyły prawo do emerytury bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Ubezpieczona nabyła prawo do emerytury w okresie, kiedy istniała bowiem konieczność rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą w celu realizacji prawa do emerytury przez jej wypłatę. Nie można zatem w tym przypadku zarzucić działaniu ustawodawcy naruszenia zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wskutek wprowadzenia instytucji zawieszenia wypłaty przyznanego i wypłacanego świadczenia. Z tej przyczyny ubezpieczona nie mieści się w katalogu osób, których dotyczy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., to jest osób, „które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy”.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że niekonstytucyjność przepisów stwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, nie ma wpływu na treść wyroków objętych skargą, co powodować musiało jej oddalenie.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górka